

шкоді дитині, обумовленій застосуванням інформаційних технологій, негативним інформаційним впливом, у недостовірному використанні інформації, несанкціонованому розповсюдженні, використанні й порушенні цілісності, конфіденційності та доступності інформації. Конкретна шкода дитині може виражатися у:

– фізичній шкоді: шкоді життю, здоров'ю дитині (наприклад, доведення до самогубства внаслідок систематичного приниження її гідності; розлад здоров'я внаслідок психологічного домашнього насильства);

– майновій шкоді: втрата коштів або майна внаслідок шахрайських дій;

– шкоді нормальному розвитку дитини – духовному, психічному, інтелектуальному, соціальному (наприклад, шкода психічному й соціальному розвитку дитини від розбещення, вчиненого шляхом дій інформаційного характеру; шкода розвитку дитини за багатьма аспектами від втягнення у протиправну діяльність).

За наявності наслідків як обов'язкової ознаки складу важливе значення набуває встановлення причинного зв'язку між ними та діями.

За суб'єктивною стороною розглядувані правопорушення вчиняються з прямим умислом. Особа усвідомлює характер та суспільну небезпеку своїх дій, передбачає суспільно небезпечні наслідки свого діяння та бажає їх настання. Мотиви та цілі при цьому можуть бути різними.

Що стосується суб'єкта розглядуваних кримінальних правопорушень, він може бути загальним або спеціальним. Серед спеціальних суб'єктів, зокрема, – батько, матір, вітчим, мачуха, член сім'ї чи близький родич, опікун чи піклувальник або особа, на яку покладено обов'язки щодо виховання потерпілого чи піклування про нього. У зв'язку з покладеними на зазначених осіб обов'язками щодо виховання дітей в низці норм КК України за кримінальні правопорушення, що посягають на інформаційну безпеку дітей, зазначені особи несуть посилену кримінальну відповідальність (ст. 155 КК України (вчинення дій сексуального характеру з особою, яка не досягла шістнадцятирічного віку), ст. 156 КК України (вчинення розпусних дій щодо особи, яка не досягла шістнадцятирічного віку), ст. 304 КК України (втягнення неповнолітніх у протиправну діяльність), ст. 323 КК України (спонукання неповнолітніх до застосування допінгу) [1, с. 131–135].

І. Євтєєва Д. П. Кримінально-правова охорона інформаційної безпеки дітей (підрозд. 2.4) // Міжнародні стандарти та національна кримінально-правова політика у сфері охорони інформаційної безпеки : монографія / за заг. ред. В. І. Борисова, М. В. Карчевського, М. В. Шепітька ; Нац. акад. прав. наук України ; НДІ вивч. проблем злочинності ім. акад. В. В. Сташиса НАПрН України. Харків : Право, 2023. 152 с. С. 123–138.

УДК 343.346.8

DOI: 10.31733/15-03-2024/1/537-540

Роман КАТОРКІН

старший науковий співробітник
наукової лабораторії соціологічних
та кримінально-правових досліджень
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор філософії з права

ДЕЯКІ ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ЗЛОЧИНИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ст. 114-2 КК УКРАЇНИ

Відповідно до ст. 34 Конституції України кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб – на свій вибір [1]. Водночас у цій нормі вказується, що здійснення зазначених прав може бути обмежене законом в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню

інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя [1].

Таким чином, поширення інформації – конституційне право громадянина, яке може бути обмежене у виключних випадках, якщо такі діяння загрожують найбільш важливим соціальним цінностям. До таких цінностей належить національна безпека України.

24 лютого 2022 р. російська федерація підступно розпочала повномасштабну війну проти України. Як вдало зауважують О. Юнін та С. Шевченко, щодня мільйони українців протистоять агресії держави-терориста, кожен на власному фронті: військовому, політичному, економічному тощо. Незламність духу, сила і мужність, яку продемонстрував український народ, вразили весь цивілізований світ. Проте для збереження даних атрибутів необхідно підтримувати на високому рівні низку напрямів роботи, у тому числі і законодавство в частині кримінально-правового забезпечення воєнної безпеки нашої держави [2, с. 823].

Повністю погоджуємось із наведеною вище тезою. Дійсно, в умовах сьогодення війна виступає як потужний чинник поширення ряду кримінальних правопорушень, серед яких – злочини, що прямо або опосередковано посягають на національну безпеку України. У розрізі аналізу даного питання варто зазначити, що положення ч. 1 ст. 1 Закону України «Про національну безпеку України» дозволяють дійти висновку про те, що воєнна безпека – це частина національної безпеки, характерною ознакою якої є воєнний характер загрози [3, с. 310].

Таким чином, посягаючи на воєнну безпеку держави, суб'єкт кримінального правопорушення априорі заподіює шкоду національній безпеці. Очевидно, що саме національна безпека нашої держави, суверенітет та незалежність – основна мішень, на яку полюють рашисти, щодня вчиняючи ряд актів протиправної варварської поведінки.

Наведений вище факт призвів до того, що вітчизняний законодавець з метою захисту національної безпеки був змушений внести ряд змін до чинного КК України, серед яких і доповнення розділу I Особливої частини цього нормативно-правового акта ст. 114-2 «Несанкціоноване поширення інформації про направлення, переміщення зброї, озброєння та бойових припасів в Україну, рух, переміщення або розміщення Збройних Сил України чи інших утворених відповідно до законів України військових формувань, вчинене в умовах воєнного або надзвичайного стану». Дана норма була включена до змісту КК України на підставі Закону України від 24.03.2022 «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо забезпечення протидії несанкціонованому поширенню інформації про направлення, переміщення зброї, озброєння та бойових припасів в Україну, рух, переміщення або розміщення Збройних Сил України чи інших утворених відповідно до законів України військових формувань, вчиненому в умовах воєнного або надзвичайного стану». Крім того, майже одразу до редакції ст. 114-2 КК України були внесені зміни на підставі Закону України від 01.04.2022 «Про внесення змін до статті 114-2 Кримінального кодексу України щодо удосконалення відповідальності за несанкціоноване розповсюдження інформації про засоби протидії збройній агресії Російської Федерації».

Відповідно до п. 9 ст. 1 Закону України «Про національну безпеку» національна безпека України – це захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних загроз [4].

Без сумніву, поширення інформації, зазначеної у ч. 1–2 ст. 114-2 КК України, в умовах дії на території України правового режиму воєнного стану, спричиненого збройною агресією російської федерації, несе підвищений рівень суспільної небезпеки та загрожує національній безпеці нашої держави. Через це криміналізація цього діяння не тільки не суперечить викладеним вище положенням ст. 34 Конституції України, але і є соціально обумовленою.

Варто зазначити, що несанкціоноване поширення інформації про направлення, переміщення зброї, озброєння та бойових припасів в Україну, рух, переміщення або розміщення Збройних Сил України чи інших утворених відповідно до законів України військових формувань, вчинене в умовах воєнного або надзвичайного стану, на превеликий жаль, є доволі поширеним актом деліктної поведінки на території нашої Батьківщини, адже відповідно до офіційних статистичних даних, розміщених на вебсайті Офісу Генерального прокурора, за період з 27.03.2022 до 31.12.2023 на теренах нашої держави обліковано 394 випадки вчинення цього злочину [5], що вкотре підтверджує доцільність криміналізації

даного суспільно небезпечного діяння.

Незважаючи на наведені статистичні показники, відповідно до даних Державної судової адміністрації України за вчинення цих злочинів було засуджено лише кожного п'ятого суб'єкта кримінального правопорушення [6], що свідчить про наявність певних недоліків у змісті чинної редакції ст. 114-2 КК України.

На науковому рівні питання кримінальної відповідальності за ст. 114-2 КК України залишається недостатньо розробленим, адже досі відсутнє комплексне дослідження зазначеної проблеми. Проте вже сьогодні вітчизняні вчені та правники наголошують на певних дискусійних положеннях, що містяться у змісті ст. 114-2 КК України. Так, наприклад, Р. Мовчан та П. Бурда, аналізуючи зміст ч. 3 цієї норми, вдало зауважують, що ст. 114-2 КК України стала своєрідною привілейованою нормою відносно норми про державну зраду, наявність якої дозволяє призначати відповідним особам істотно м'якше покарання, що є абсолютно невиправданим у сучасних реаліях. Через це науковці наголошують на необхідності виключення із досліджуваної заборони вказівки на відповідну мету [7, с. 213].

На нашу думку, наведена вище пропозиція є доволі цікавою. Дійсно, злочин, передбачений ч. 3 ст. 114-2 КК України, за ступенем своєї небезпеки є майже тотожним кримінальному правопорушенню, передбаченому ч. 2 ст. 111 КК України (державна зрада, вчинена в умовах воєнного стану). При цьому санкція останньої норми передбачає значно суворіше покарання (позбавлення волі на строк 15 років або довічне позбавлення волі, з конфіскацією майна).

З огляду на це повністю підтримуємо пропозицію Р. Мовчана та П. Бурди щодо необхідності виключення зі змісту ч. 3 ст. 114-2 КК України вказівки на спеціальну мету. Відповідне рішення дозволить також уникнути складнощів у розмежуванні даного злочину від державної зради.

Слушним також є зауваження Р. Мовчана про те, що у контексті потенційного правозастосування навіть одночасне згадування про «зброю» та «озброєння» (як і вказівка на бойові припаси) не дозволяє охопити всі ті предмети, одні з яких вже надаються нашій державі, а надання інших можливе (принаймні на це хочеться сподіватися) в перспективі [8, с. 328]. Зокрема, наголошує вчений, означені категорії не охоплюють поняття «бойова техніка», «спеціальна техніка» тощо [8, с. 328].

Додамо, що окремою проблемою є відсутність законодавчо визначеної дефініції поняття «країни-партнери», що використовується у диспозиції ч. 1 ст. 114-2 КК України. Дана категорія не розкривається в жодному законодавчому акті, тому під час кваліфікації діяння за ст. 114-2 КК України можуть виникати певні проблеми.

Дискусійним також виглядає рішення законодавця передбачити однакові покарання за умисне та необережне вчинення злочинів, закріплених у ч. 1–2 ст. 114-2 КК України. При цьому в пояснювальній записці до проекту Закону України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо забезпечення протидії несанкціонованому розповсюдженню інформації про направлення, переміщення міжнародної військової допомоги в Україну, рух, переміщення або розміщення Збройних Сил України чи інших військових формувань України, вчинене в умовах воєнного або надзвичайного стану» автори документа у розділі «Цілі й завдання законопроекту» зазначали, що даний законопроект покликаний запобігти вчиненню відповідних злочинів та передбачити інші відповідні покарання для осіб, які навмисно та незаконно розповсюджують інформацію про направлення, переміщення міжнародної військової допомоги в Україну, а також інформацію про переміщення, рух або розташування Збройних Сил України тощо [9].

Отже, на підставі викладеного вище можна зробити висновок про те, що чинна редакція ст. 114-2 КК України має ряд дискусійних положень, які доречно виправити шляхом внесення змін до цієї норми.

Перспективним напрямом подальших досліджень вбачається аналіз складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 114-2 КК України.

1. Конституція України від 28.06.1996. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.

2. Юнін О. С., Шевченко С. І. Кримінально-правове забезпечення воєнної безпеки України // Military offences and war crimes: background, theory and practice : collective monograph / ed. by V. M. Stratonov. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2023. P. 823–846.

3. Каторкін Р. Окремі питання щодо співвідношення категорій «воєнна безпека» та «обороздатність держави». *Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти : матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф.* (м. Дніпро, 17 бер. 2023 р.). Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т

внутр. справ, 2023. С. 310–312.

4. Про національну безпеку України : Закон України від 21 червня 2018 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>.

5. Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування. *Офіс Генерального прокурора*. URL : <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravorogushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2>.

6. Судова статистика. *Судова влада України*. URL : https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/.

7. Мовчан Р. О., Бурда П. О. Кримінальна відповідальність за поширення військово значущої інформації (ст. 114-2 КК України); проблеми судової практики та вдосконалення законодавства. *Національна безпека України в умовах інформатизації та глобалізації суспільних процесів: сучасні загрози та кримінально-правове регулювання : матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф.* (м. Харків, 11 трав. 2023 р.). Харків, 2023. С. 210–216.

8. Мовчан Р. О. Аналіз кримінально-правової новели про несанкціоноване поширення військово значущої інформації (ст. 114-2 Кримінального кодексу України). *Юридичний науковий журнал*. 2022. № 4. С. 326–330.

9. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо забезпечення протидії несанкціонованому розповсюдженню інформації про направлення, переміщення міжнародної військової допомоги в Україну, рух, переміщення або розміщення Збройних Сил України чи інших військових формувань України, вчинене в умовах воєнного або надзвичайного стану». *Верховна Рада України*. URL : <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1247719>.

УДК 391.91+343.93

DOI: 10.31733/15-03-2024/1/540-543

Іван КРИЦАК

старший науковий співробітник
науково-дослідної лабораторії
з проблем досудового розслідування,
доцент кафедри кримінального права
і кримінології Харківського
національного університету
внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

**КРИМІНОТЕОЛОГІЧНІ ЗАСТЕРЕЖЕННЯ
ТАТУЮВАНЬ НА ТІЛІ ЛЮДИНИ**

Закон переходу кількісних змін у якісні має особливе значення у кримінології. Коли людина грішить, вдосконалюється у злому, вона в результаті багатьох спотикань/злodianь набуває іншої якості злої/злотної сутності, коли гріх повільно починає входити у наше серце, розум, нутро та діє на макромікромолекулярному рівні, обплутує/обтягує, як павутина, всю нервову систему, і тоді ворог роду людського, подібно хірургу, відсікає усілякі живильні сили, що дають справжнє мислення, істинний погляд на світ, місце людини в ньому. Виходом із таких станів є сповідання власних гріхів, щире каяття перед Господом у присутності духівника/старця, усіляке намагання більше не ставати на шлях зла, а найголовніше – Святе Причастя, участь у святій Євхаристії через прийняття божественного Тіла і Крові Господа нашого Ісуса Христа. Тоді щось дивне відбувається, переминюється в нутрі нашому на усіх вищезгаданих рівнях. Людина – це мікросмос, глиба, що здатна вмістити у себе все, що існує в галактиках, потойбіччі, й осмислити за умови правильності основ/фундаменту буття, що міститься у православній вірі, – найкоротшому шляху до Бога, заснованому апостолами та святими людьми, – афонським, нашим руським старцеством, багатьма мучениками і сповідниками, новомучениками за віру Христову. Крашого шляху за всю новохристиянську/новозавітну історію людство не придумало, ніж шлях покаяння та повстання з уз/пут гріха. Тому наше головне завдання – набувати іншої якості в результаті намагань у добрих станах, коли через багато спотикань людина здобуває відповідний досвід у доброму, що в кінцевому результаті приводить до досконалості.

Воістину, не може бути кращих, красивіших місць у світі, аніж Храм Божий,